

Висновки

Наукова новизна методики полягає в тому, що в ній поєднуються такі важливі елементи заохочення працівників відділів маркетингу та збуту як досягнення ними необхідних знань, вмінь та навичок і встановлення відповідного розміру преміювання. Наведений в статті приклад стосується підприємства, яке досягло високих фінансових результатів, має значну величину нерозподіленого прибутку, частина якого може бути спрямована на заохочення. Запропонована методика може бути використана з внесенням деяких корективів для преміювання спеціалістів кожного відділу підприємства.

Список літератури: 1. *Богданов Ю.Н.* Мотивація персонала / *Ю.Н. Богданов, Ю.В. Зорин, Д.А. Шмонин, В.Т. Ярыгин* // *Методы стимулирования качества.* – 2007. - № 11. – с. 14 – 19. 2. *Зайцев Г.Г.* *Управління персоналом: Навчальний посібник.* – К.: Видавництво «Північ-Захід», 1998. – 84 с. 3. *Колот А.М.* *Мотивація персоналу: Підручник.* – К.: КНЕУ, 2002. – 340 с.

Надійшло до редколегії 08.02.2012

УДК 355. 1: 364. 3

С.С. КОРОЛЬОВ, к.і.н., НУЮАУ, Харків

ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ У ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯХ УКРАЇНИ

В даній статті висвітлюються питання нормативного визначення, функціонування та розвитку системи соціального захисту військових формувань України.

В данной статье освещаются вопросы нормативного определения, функционирования и развития системы социальной защиты военных формирований Украины.

The questions of the normative fixing of functioning and development of the system of social defence of the soldiery formings of Ukraine light up in the article, here pointed it basic components and elements.

Ключові слова: система, управління, соціальний, військове формування, структура, складові.

Вступ. Питання структури й закону, закономірностей і принципів зв'язку, логічна організація, методи й засоби діяльності процесу управління функціонуванням певної структури в першу чергу заслуговують на окрему

увагу під час визначення теорії формування системи соціального захисту у військових формуваннях України. Належне теоретичне обґрунтування життєдіяльності системи соціального захисту у військовому середовищі має дозволити більш ефективне та корисне її використання у практичному аспекті та пошуку її подальшого розвитку та удосконалення.

Постановка проблеми. Взагалі теорію про систему доцільно умовно розділити на такі напрямки: загальна теорія систем, системний підхід, системний аналіз, філософське осмислення системності світу. При цьому є ряд аспектів всередині методології системного дослідження: онтологічний (розглядає питання про системність сутності світу, у якому живе людство); онтологічно-гносеологічний (висвітлює питання щодо системності знань людини та його адекватності систематизації світу) та практичний (питання щодо системності перетворюючої діяльності людини) [1]. При цьому доцільним буде висвітлити місце і роль саме системи соціального захисту військових формувань України, яка регулює один із найважливіших аспектів життєдіяльності військових формувань України.

Результати аналізу останніх досліджень і наукових публікацій. Слід вказати, що деякі праці наукового та публіцистичного характеру щодо загального розвитку та удосконалення систем, що були опубліковані останнім часом, можуть вважатися підтвердженням актуальності питання щодо належного функціонування системи соціального захисту військових формувань України. Так, належної уваги заслуговують роботи таких дослідників, як Бойко Р.В., Семененко О.М., Чекед І.В., Беляєв М.І., Варава В.В., Литвиненко М.І., Петрова Л.О.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування та нормативне визначення окремої системи соціального захисту військових формувань України та висвітлення її місця і ролі у теорії та практиці наукових знань.

Виклад основного матеріалу. Узагалі термін «соціальний» тлумачиться по-різному, але з тотожними висновками. "Соціальний – пов'язаний із життям і взаєминами людей у суспільстві, суспільний" [2]. "Социальность – (франц.) – общественность, общежительность, гражданственность, взаимные отношения и обязанности гражданского быта, жизни" [3]. "Социальный – относящийся к общественной жизни, её развитию" [4]. "Социальный – (лат. Socialis) – общественный, связанный с жизнью и отношениями людей в обществе, взаимное вспомоществование [5].

Також заслуговує на увагу таке визначення як "система соціальна" (від гр. *Systema* – складене з частин, з'єднане) – тобто певне, цілісне утворення, основними елементами якого є люди, їх норми, взаємини та зв'язки [6].

Категорія "система" у філософському трактуванні визначає не окрему й неподільну річ, а суперечливу єдність множинності і цілого. Система, як поняття, має дві протилежні властивості, а саме "відмежованості" і "цілісності". "Відмежованістю" є зовнішня властивість системи, "цілісністю" є її внутрішня властивість, що набувається в процесі розвитку. Система може бути відмежованою, але не цілісною. При цьому, чим більше система відмежована від середовища, тим більше вона цілісна внутрішньо, індивідуальна і оригінальна [7].

Кожна система має певну структуру, яка по суті виступає в ролі найбільш сталої, основної частини системи, тобто як своєрідне ядро. Філософський словник тлумачить визначення структури (від лат. *Structura* – побудова) як побудову і внутрішню форму організації системи, яка виступає як єдність сталих взаємозв'язків між її елементами, а також їх законів [8].

Отже, структура є невід'ємним атрибутом усіх систем, що існують. Питання соціального захисту військових формувань України обумовлюють розгляд цього процесу як певної системи, тобто, як обмеженої множини взаємодіючих елементів.

Є інші бачення факторів, які утворюють систему. Насамперед, це чинники середовища, які сприяють виникненню й розвитку системи. Прикладом може бути згрупування людей, яке існує під впливом кліматичних, політичних, соціальних та інших умов, або скупчення й упорядкування атомів під впливом поля (магнітного, теплового, гравітаційного та ін.). Таким чином, системоутворюючі чинники – це такі сили, які сприяють створенню системи, але є далекими від її елементів та не обумовлюються й не викликаються внутрішньою необхідністю до об'єднання. Вони не можуть домінувати, тому що є випадковими, але будучи такими, ці чинники можуть бути внутрішніми й необхідними в масштабі тієї системи, у якій аналізовані.

Виникнення системи є одночасно й виникненням нової форми руху або нового виду визначеної форми руху і обумовлюється тим, що стара форма руху себе вичерпала. Це висловлюється в тому, що будь-яка подальша організаційна побудова елементів системи в рамках певної форми веде не до зміцнення й удосконалення цієї системи, а й до її перетворення. Тому система вважається існуючою лише тоді, коли між елементарними носіями нової форми руху утвориться взаємозв'язок. Проте, на початку зв'язок має хит-

кий характер, коли нова система знаходиться на межі переходу з можливості в реальність. Отже, процес утворення системи може бути довготривалим, що у свою чергу залежить від зовнішніх умов.

Дослідження системи соціального захисту військових формувань України доцільно проводити через визначення складу, структури й організації її елементів і частин, виявлення головних зв'язків між ними, визначення зовнішніх та виділення з них головних. Таким чином, на думку автора доцільно коротко визначити поняття системи соціального захисту військових формувань України: система соціального захисту військових формувань України – це сукупність визначених чинним законодавством компонентів, до яких входить відповідна нормативно-правова база, діяльність державних органів, військового командування, громадських організацій та відповідних посадових осіб із реалізації встановлених чинним законодавством свобод та законних інтересів, пільг, привілеїв, компенсації обмежень певних загальногромадянських прав військовослужбовців і членів їх сімей та діяльність відповідних державних керівних інститутів із забезпечення військової соціальної сфери. Отже, можна дійти висновку, що система соціального захисту військових формувань України – це упорядковані взаємопов'язані елементи, які мають власну структуру і організацію. Тому визначення цієї системи обов'язково передбачає такі поняття як елемент і структура, де елементом є неподільний компонент у контексті конкретної системи й конкретного її розгляду та аналізу, а структурою – відносно сталий спосіб (закон) зв'язку елементів того чи іншого складного цілого.

На думку автора, соціальний захист військових формувань України є системою тому, що його можна розділити на взаємопов'язані й взаємодіючі частини чи компоненти. Ці компоненти мають власну структуру і тому можуть бути визначені як підсистеми вихідної, більшого рівня системи. Відокремлені таким чином підсистеми у свою чергу можуть бути поділеними на взаємопов'язані підсистеми другого й наступного рівнів. При цьому кожна система має регулюватися. Процес регулювання багаторівневої ієрархії будь-якої системи, забезпечення зв'язку між її різними рівнями виступає як процес управління системою, як різноманітні за жорсткістю й формами способи зв'язку рівнів, що забезпечують нормальне функціонування й розвиток складних систем.

Зважаючи на викладене вище, слідує, що основні компоненти системи соціального захисту військових формувань України визначаються з наступних принципів:

- поєднання особистих інтересів військовослужбовців з інтересами держави при взаємній відповідальності;
- співвідношення необхідного рівня соціальної захищеності з реальними можливостями її забезпечення;
- забезпечення соціального захисту військовослужбовців на компенсаційній основі з безумовним виконанням ними своїх обов'язків та добровільним прийняттям певних обмежень своїх прав;
- обов'язкове розповсюдження сфери дії норм соціального захисту членів сімей військовослужбовців, ветеранів війни, військової служби, учасників бойових дій та інвалідів війни;
- створення найбільш сприятливих умов для роботи державних органів щодо забезпечення соціальних прав військовослужбовців та членів їх сімей;
- видання законних (легітимних) механізмів, інститутів і форм реалізації державної політики у військово-соціальній сфері.

При цьому соціальний захист військових формувань України містить наступні компоненти:

- пільги, тобто особливі права, переваги та привілеї, які надаються військовослужбовцям на підставі чинного законодавства з метою компенсації певних обмежень їх прав і свобод, пов'язаних із перебуванням на військовій службі та стимулюванням матеріальної зацікавленості у її проходженні. Пільги надаються на зменшення чи компенсацію деяких видів податків та інших обов'язкових платежів, житлові пільги, у галузі охорони здоров'я, освіти, пільги щодо перевезення та поштових послуг, пільги в страхуванні. Розрізняються пільги за категоріями осіб та військовослужбовців, які мають на них право, періодичністю їх надання (одноразові, щомісячні, щорічні) та ступенем персоніфікації (одноособові та сімейні);

- пенсійне забезпечення та допомоги, що є реалізацією конституційного права усіх громадян на матеріальне забезпечення у старості, у випадку хвороби, повної, або часткової втрати працездатності, або втрати годувальника. Пенсії поділяються на дві групи. До першої групи входять військовослужбовці строкової служби й члени їх сімей, до другої – інші категорії військовослужбовців і члени їх сімей. Також пенсії поділяються на види – за вислугу років, по інвалідності, каліцтву, захворюванні та членам сімей військовослужбовців у разі втрати годувальника. Допомоги призначаються колишнім військовослужбовцям, які мають на них право, при звільненні їх з лав збройних сил, із визначених законом підстав. Також ці допомоги за від-

повідних обставин можуть бути призначені членам сімей військовослужбовців [9].

Результати дослідження. Методологічне обґрунтування обумовлює необхідність розробки й удосконалення єдиного понятійно-категоріального апарату з питань системи соціального захисту військових формувань України та його впровадження в теорію і практику вітчизняної науки. На сучасному етапі виникає необхідність в уточненні змісту таких визначень як "система соціального захисту", "структура", "структурний елемент (компонент)". Також актуальним є питання обґрунтування зв'язків і залежності між структурними елементами системи, наприклад, закономірностями та системою соціального забезпечення військовослужбовців, тому що закони, закономірності та принципи мають безпосередній взаємозв'язок.

Таким чином, єдиним і вирішальним чинником існування системи соціального захисту військових формувань України слід вважати кінцевий результат її функціонування, який має активно впливати на добір саме тих компонентів системи, які за їх достатнього розвитку визначатимуть подальше одержання належного результату.

Висновки. Викладений вище матеріал дозволяє твердити про те, що на сьогоднішній день в Україні повністю сформована та функціонує стала система соціального захисту військових формувань. Ця система умовно поділяється на відповідні галузі, кожна з яких урегульована окремими нормативно-правовими актами. Аналіз створення та розвитку нормативно-правової бази системи соціального захисту військових формувань України дозволить визначити тенденції його подальшого розвитку, при цьому можливо встановити відповідні закономірності, які об'єктивно проявляться під час розроблення нових правових документів щодо забезпечення військової соціальної сфери, та сприятиме більш ефективному та корисному використанню, подальшому удосконаленню та розвитку.

Список літератури: 1. *Клир И.И.* Исследования по общей теории систем. – М: Госполитиздат, 1978. – С. 233-241. 2. Словник української мови / Т.9. – К.: Наукова думка, 1978. – С. 621. 3. *Даль В.И.* Толковый словарь живого великорусского языка: / Т. 4 – М.: Гос. изд. иностр. нац. словарей, 1955. – С. 987. 4. *Ожегов С.И.* Словарь русского языка. – М.: Рус. Яз., 1986 – С. 981. 5. Современный словарь иностранных слов. – Спб.: Дуэт, Комета, 1994. – С. 809. 6. Краткий словарь по социологии / Под ред. *В.М. Глушкова.* – М.: Политиздат, 1989, С. 327. 7. *Анохин П.К.* Философские аспекты теории функциональности системы. – М.: Наука, 1978. – С. 97. 8. *Блауберг И.В.* Становление и сущность системного подхода. – М.: Наука, 1973. – С. 77. 9. Основи законодавства України: Навч. Посіб. – К.: Наук. Думка, 2000 – С. 321.

Надійшло до редколегії 08.02.2012